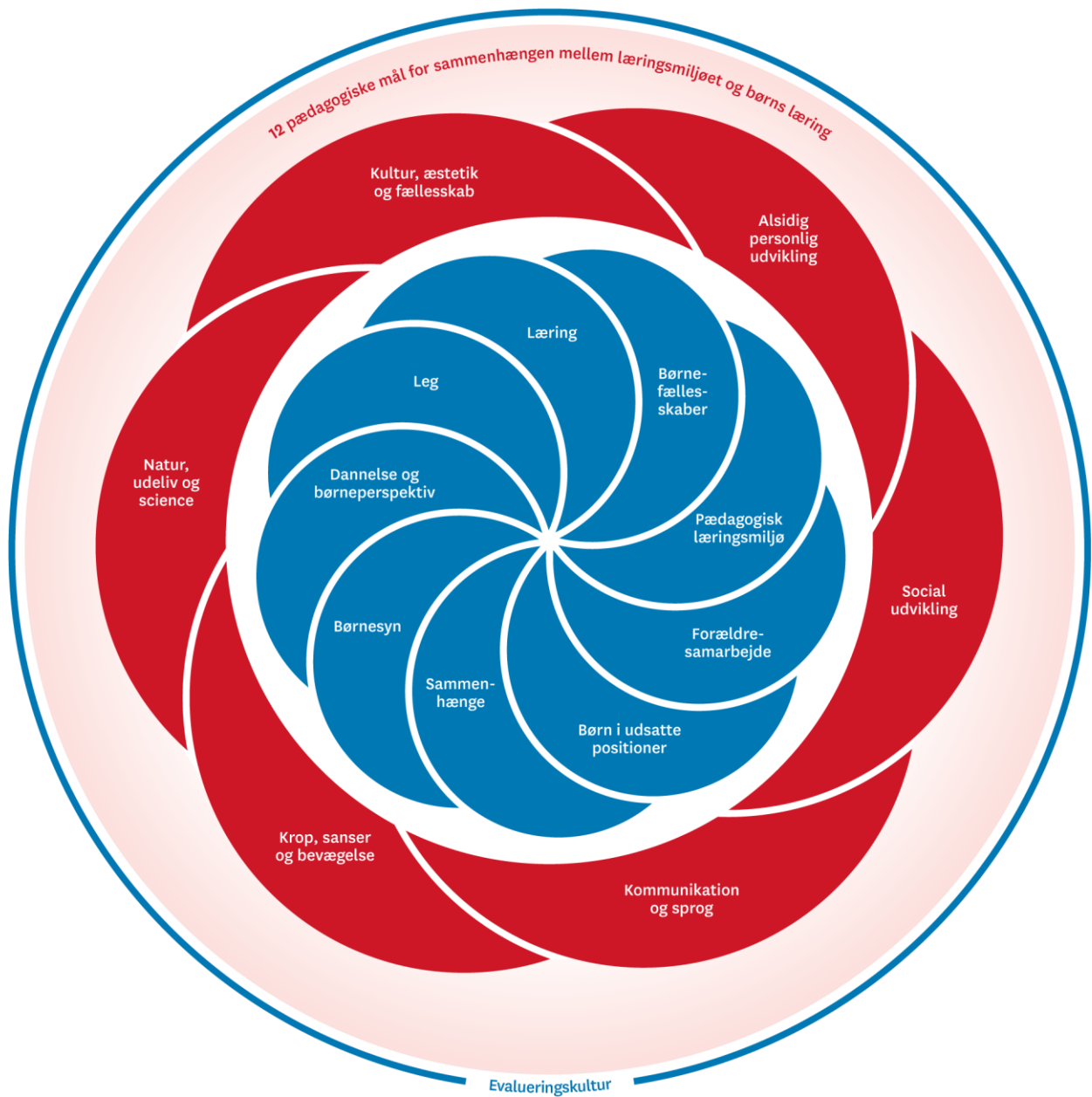

Pædagogisk læreplan for Tumleby 2024

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

”Læringsblomsten” er rammen for vores pædagogiske læreplan

Hvem er vi?

Dagtilbud Sønderborg Jylland består af 10 afdelinger som er organiseret under en dagtilbudsleder og daglige pædagogiske ledere i hver afdeling.

Vi er et geografisk stort område som dækker de kommunale dagtilbud i Dybbøl, Vester Sottrup, Egernsund, Gråsten, Kværs og Broager.

Vi har fokusgrupper der samarbejder omkring forskellige pædagogiske temaer på tværs af afdelingerne.

Vi har et godt og formaliseret samarbejde med relevante fagpersoner ligesom vi har et konstruktivt samarbejde med de kommunale skoler, især omkring overgang fra dagtilbud til skole. Hvor det er muligt, deler vi vores pædagogiske viden med hinanden, så vi alle kan blive så dygtige som muligt til gavn for børnene. Vi har fokus på børnefællesskaber, hvor alle medarbejder hver dag, arbejder på at indfri vores kerneopgave:

At give børnene en god dag i et udviklende miljø

Centralt placeret i Gråsten ligger Tumbleby, en integreret institution med en normering på 70 børn fra 0-6 år, fordelt på 1 vuggestue og 3 børnehavegrupper, hvoraf den ene gruppe er med de ældste børn.

Tumbleby ligger i gåafstand til vand, skov, den kongelige køkkenhave og strand. Vi har egen skurvogn i skoven Overstjernen – i det daglige kaldet Bamseskoven. Vores legeplads er opdelt i forskellige zoner med fokus på eks. motorik, vand, udforske naturen og cykelbane. Vi har eks. etableret udelivsbasen "Tumblebys have til mave"; et område med egen køkkenhave og tilhørende skurvogn. Området er omkredset af et vildt hegn for at lave et afgrænset område, som er muligt at lukke af. Udelivsbasen er for alle i institutionen. Dårligt vejr er ikke en hindring for at kunne inddrage samt bruge naturen og udelivet.

Vores børnegrupper er sammensat af forskellige kulturer, hvilket er med til at styrke fællesskabet, hvor vi lærer at have respekt for forskellighed og at alle bidrager til fællesskabet. Selvom vi er opdelt i basisgrupper, er vi et åbent hus, hvor alle kender hinanden. Børnene har venskaber på kryds og tværs af grupperne.

Vi er en fagligt reflekterende personalegruppe med visioner for det pædagogiske arbejde. Med en bevidsthed om, at børn udvikler sig bedst når der er høj kvalitet i *relationer, fysiske omgivelser og leg/aktiviteter* reflekterer, evaluerer og udvikler vi hele tiden på vores daglige struktur. Vi bruger ny viden til at ændre og kvalificere vores læringsmiljø. Det betyder ikke, at der sker ændringer fra dag til dag, dog udvikler vi vores hverdag sammen med og ud fra den børnegruppe vi har. Dette vil også kunne ses i læreplanen, som er dynamisk.

Vi har en bred forældregruppe der bakker op omkring Tumbleby, et engageret forældreråd og forældreforening.

Pædagogisk grundlag

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag.”

”Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.”

”De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

De fem centrale elementer Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskab fra det fælles pædagogiske grundlag kommer til udtryk hos os således:

- **Børnesyn:** Det at være barn har værdi i sig selv
- **Dannelse og børneperspektiv:** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse
- **Leg:** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud
- **Læring:** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret
- **Børnefællesskaber:** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for

Børnene skal ikke alene forberedes på at blive voksne, men også støttes og værdsættes i de første år. Vi guider børnene til at bliver selvhjulpne, selvstændige, tror på sig selv - og tør stå ved sine meninger.

Vi ser og møder børnene individuelt og tager udgangspunkt i barnets udviklingstrin og ressourcer. Vi sætter klare ramme, hvor alle skal føle sig trygge, set og hørt og skal opleve sig som en vigtig del af et fællesskab. Vi skaber balancen mellem individ og fællesskab. Al leg, dannelse og læring sker i socialt samvær med andre børn og voksne. Det er i fællesskabet børnene gør sig nogle erfaringer, som har betydning for hvordan de senere handler i lignende eller nye legesituationer.

Børnene lærer ved at udforske med krop og sanser, ved at eksperimentere med forskellige ord, materiale og arenaer, undre sig og stille spørgsmål og ved at blive mødt af spørgsmål og udfordringer. Vi er nysgerrige i stedet for at antage, og vi samler op og giver eks. et "nej" eller "stop" et indhold - det kan ikke stå alene. Vi tilbyder et fleksibelt fysisk læringsmiljø med forskellige læringsrum, som skaber lysten til leg. Dette med fokus på vekselvirkning mellem barn og voksent initiativ til udvikling af legen. Legen anerkendes, respekteres og vi giver plads til den i hverdagen.

Pædagogisk læringsmiljø

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.”

Hver morgen når døren åbnes træder børn og voksne ind i vores pædagogiske læringsmiljø. Et læringsmiljø, med afsæt i de pædagogiske grundværdier, som understøtter *sammenhæng* og *målene* i de 6 læreplanstemaer.

- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring

Vores pædagogiske læringsmiljø skabes ud fra en såkaldt ”hverdags læring”, hvor vi i hverdagen – hver dag – hele dagen, skaber rammer som sikrer, at børnene får de bedste betingelser for trivsel, læring, dannelse og udvikling med henblik på, at kunne indgå i det samfundsmæssige liv som de vokser op i og er en del af. De skal udvikle de færdigheder og kompetencer man som menneske har brug for at kunne begå sig i samfundet. Vi inddrager barnets perspektiv: *”hvis du vil lære mig noget, må du først lære mig at kende”*

Vi skaber rammerne for børnene ved, at vi voksne er tydelige, guider og støtter det enkelte barn i sin udvikling, læring og dannelse. Vores tilgang er de 5 grundprincipper i Marte Meo: følge initiativ, bekræfte initiativ, benævne, turtagning og at den voksne tager positiv ledelse.

Vi ser og møder eks. det enkelte barn med navn og øjenkontakt og et tydeligt ”godmorgen” – lige som vi også siger ”farvel og tak for i dag” ved slutningen af dagen. Vi har fokus på den daglige kontakt.

Det enkelte barn skal have en følelse af at have værdi i fællesskabet som individ. Eks. ved samling eller ved spisetid, nævnes også de børn der mangler den pågældende dag. I børnehaven har børnene eks. deres egne komme/gå tavle. Det giver en bevidsthed om, at alle børn er en vigtig del af fællesskabet og at vi ser hinanden. Vi har desuden også fællessamling hver fredag for alle børn i Tumbleby, hvor hver børnegruppe har valgt månedens sang.

Vi skaber forskellige læringsrum lige fra morgenstunden, med mulighed for fordybelse med kreative aktiviteter, spil, dukkekrog mm. og flytter gerne møbler for at skabe andre læringsrum eller give plads til en leg. Vi har den plads vi har – og skal bruge den bedst muligt. Vi har legetøj der både er tilgængeligt hele tiden og andet der kommer frem i samspil med en voksen. Der er vekselvirkning mellem pædagogiske aktiviteter og fri leg samt voksenstyret og medbestemmelse. Vi er deltagende sammen med børnene og har fokus på processen frem for resultatet.

Vi rammesætter og skaber en struktur med genkendelige rutiner og ugeplaner, hvor der er plads til både faste turdage, leg, børnenes ideer, impulsivitet og planlagte aktiviteter.

Vi er nærværende, tilstede og går i dialog med børnene og hjælper/guider dem i, at indgå i relationer med andre. Læring og relations dannelse foregår hele dagen. Vi formidler i børnehøjde så vi også rammer og inddrager barnets perspektiv. Vi spørger ind til deres hverdag og deres liv. Samtidig skal der være plads til barnets "jeg". Det er ok, at barnet kan ytre behov for at trække sig fra det store fællesskab for, at blive en del af det igen. Vi hjælper med at skabe disse pauser.

Brug af nærmiljøet og især vores legeplads er også et læringsrum. Personalet har eks. forskellige roller på legepladsen; 1 er "flyder" som hjælper børnene med praktiske ting og de andre skaber fordybelse i leg. Vi er desuden, med inspiration fra virksomhedsbesøg i Irland i januar 2024, ved at udvikle rum i rum – i zonerne på legepladsen, med brug af typiske indendørs legetøj.

Vi gør brug af visuelle støttesystemer eks. billeder der viser ens plads til frokost, "pauseskilt"; både til lokaler og legetøj, stemmeskala mm. Vi har også praktiske opgaver som skal løses for, at hverdagen fungerer; borddækning, oprydning, ansvar for hinanden og legetøjet mm. Alt er læring.

Vi har på de enkelte børnegrupper emner i løbet af året, som strækker sig over dage og uger til måneder. Disse er med udgangspunkt i de 6 læreplanstemaer både enkelt samt på tværs af temaerne.

Samarbejde med forældre om børns læring

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring."

- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.

Det daglige forældresamarbejde i dagtilbud bygger på et tillidsfuldt og konstruktivt samarbejde om børnenes trivsel og læring. Dagtilbuddets samarbejde med forældre i forhold til at understøtte barnets læring i familien, kan f.eks. bestå i at dagtilbuddet samarbejder med forældre om, hvordan de kan bidrage positivt til barnets læring og udvikling. Forældrene kan f.eks. læse højt for barnet, synge med barnet og i øvrigt inddrage barnet i og tale med barnet om alle de ting, som forældre og barn foretager sig i og uden for familien. Herigennem får barnet udviklet sit sprog og får udviklet sin erfaringsverden ved at stille spørgsmål, undre sig og gøre sig erfaringer.

Med forældresamarbejde om børns læring forstås netop et samarbejde, hvor såvel dagtilbuddet som forældrene har et ansvar. Forældrene har således også et ansvar for at samarbejde med dagtilbuddet og i øvrigt holde sig orienteret og bakke op om det arbejde, der foregår i dagtilbuddet i forhold til barnets og børnegruppens trivsel og læring. Eks fokusseddel og ugeplan.

Vi afvikler TOPI 2 x årligt, hvor vi trivselsvurderer børnene. (Tidlig opsporing)

Der afholdes forældresamtaler ud fra et individuelt behov. Vi tilbyder dog opstarts- trivsels- og overgangssamtaler, hvor vi tager udgangspunkt i barnets trivsel hjemme og i institutionen.

Vi har et tværfagligt samarbejde med sundhedsplejerske, logo pæd., ergoterapeut, psykolog, familierådgiver m.m.

Vi informerer og dokumenterer via AULA, med fokusseddel, ugebrev med fortællinger og billeder.

Vi skaber en ramme for fælles arrangementer, hvor formålet er at styrke det sociale sammenhold og relationer blandt forældre og børn. Eks. sommerfest, forældre Kaffe, fællesspisning ved valg af forældrerådet. Se årsoversigt på hjemmesiden med arrangementer og datoer.

Børn i udsatte positioner

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.”

- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.

Med børn i udsatte positioner forstås en sammensat gruppe af børn; f.eks. børn med en svag socioøkonomisk baggrund, børn med en fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse, børn i risiko for at stå uden for fællesskabet mv. I lighed med andre børn lærer og udvikler børn i udsatte positioner sig i et fagligt kompetent pædagogisk læringsmiljø og i mødet med en velfunderet pædagogisk faglighed.

Alle børn i dagtilbud har krav på at blive stimuleret og blive mødt med positive forventninger. Det er afgørende, at det pædagogiske personale, på linje med forventningerne til de øvrige børn i dagtilbuddet, har positive forventninger til et barn i en udsat position. Børn i udsatte positioner skal være en betydningsfuld del af børnefællesskabet, ligesom deres forældre er tilsvarende betydningsfulde i forældrefællesskabet.

Vi arbejder ud fra at børn kan befinde sig i udsatte positioner i bestemte situationer og perioder og ikke oplevere sig inkluderet i fællesskabet. Forskning har vist, at 20% af børnene i hele eller dele af deres barndom befinder sig i en udsat position, hvor de risikerer at stå uden for fællesskabet og som ikke profiterer af den almindelige pædagogik.

Det betyder at vi er forpligtet til at skabe og tilbyde læringsmiljøer, der giver alle børn mulighed for at indgå i udviklende sociale fællesskaber, hvor de trives og udvikler sig til kompetente og livsduelige personer. (dagtilbudsloven §8, stk.5) Det er vores opgave at sikre, at også de børn udvikles og oplever sig som værdifulde i fællesskaberne.

Vi har derfor et øget fokus på at tilrettelægge vores pædagogik med tiltag i de 6 læreplanstemaer, så de 20% udsatte børn udvikles og trives i de rammer vi skaber. Dermed rammer vi 100% af børnene, da også de 80% ikke udsatte børn profiterer af den pædagogik. Vi tror på, at alle børn

gør det bedste de kan. Lykkedes de ikke, må de voksne ændre vores pædagogiske tilgang for at det kan ske. (Lykke, Karin. 2018)

Inklusion ses som et voksenansvar og skabes i en anerkendende interaktion mellem børnene og tydelige voksne med et fælles pædagogisk fokus.

Ansvar for forståelse både i forhold til:

- personalets egne handlinger over for hinanden og børnene
- at hjælpe og guide børnene til at være rummelige og omsorgsfulde over for hinanden
- at danne relationer og indgå i legefællesskaber
- at løse interne konflikter på en hensigtsmæssig måde

Inklusion anskues som et fællesskab, som det enkelte barn føler sig som en del af:

- gennem en fælles inkluderende tilgang inddrager personalet børnene i fællesskabet, samt synliggøre det enkelte barns kompetencer.

I 2025 deltager alle medarbejdere i Sønderborg Jylland i et kompetenceløft: Fælles special – og almenpædagogisk faglighed i dagtilbud.

Sammenhæng til børnehaveklassen

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.”

Dagtilbud Sønderborg Jylland samarbejder med de kommunale skoler i området. Vi har i et samarbejde med de lokale distriktsskoler lavet aftaler og procedurer for et sammenhængende forløb for de kommende skolebørn. Målet med dette samarbejde er:

- At alle børn skal føle sig trygge i overgangen
- At børnene kender de fysiske rammer og de fleste af de voksne, de kommer til at møde ved starten i SFO og skole
- At børnene er kendte ansigter for de voksne i SFO/skole
- At de voksne i SFO/skole og børnehaver får et gensidigt kendskab til det arbejde der laves med børnene

Konkret betyder det at vi ved Rakterne, gruppen med de ældste børn, fra september har planlagte dage, hvor vi enten tager på tur til SFO om formiddagen eller åbner/lukker i SFO, hvor forældrene afleverer og henter.

Vi åbner i SFO så børnene får mulighed for at vise forældrene stedet m.m. Nogle gange er det personalet i SFO som planlægger/udfører aktiviteter sammen med børnegruppen og andre gange får børnegruppen lov til at holde frikvarter sammen med resten af skolebørnene i indskolingsdelen. På den måde får børnene mulighed for at udforske området.

Vores indtryk er, at børnene profiterer af, at de på forhånd kender miljøet i SFO og personalet for således at kunne bruge deres ressourcer til at lære skolen at kende, ved skolestart i august.

I maj afholder Rakterne forældreaften, hvor der informeres om kommende års tiltag, emner, fokuspunkter og forventninger om samarbejde i forhold til skoleparathed. Hvis muligt deltager Gråsten skole.

For de børn, der i året før skolestart er vurderet til at være i rød position i trivselsvurderingen, vil distriktsskolen altid være til stede ved det møde med forældrene, hvor skolestart drøftes. Dette sker, da det er distriktsskolen, der løfter økonomien ved segregeret skoletilbud.

Distriktsskolen til Tumbleby er Gråsten Skole, som også er til stede ved evt. sidste konsultative møder der afholdes i Tumbleby.

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn."

Vi inddrager og bruger materialer og oplevelser fra vores lokalsamfund i vores læringsmiljø: Eks. brug af omkringliggende legepladser; Alnor Strandpark og Emmas Have, skoven, stranden, Fastelavn på Gråsten Plejehjem, Gråsten Slot, Gråsten Kirke, åbningsdag samt såning og høst i Den kongelige Køkkenhave, Gråsten Landbrugsskole, Rideskolen, Brandstationen samt Biblioteket til eks. "baby tju hej" og andre kulturelle arrangementer.

Vi får besøg af Den Kommunale Tandpleje og planlægger årlige læringsforløb med Naturvejlederne.

Vi inddrager lokale indkøbsmuligheder som er muligt i forhold til indkøbsaftaler med Sønderborg Kommune. Vi deltager, når det er muligt, ved arrangementer i Gråsten by: bl.a. velkomst til de kongeliges sommerbesøg og den årlige æblefestival.

Vi afvikler *naturens dag* med dagplejerne og vuggestuen fra Vindsuset samt samarbejder løbende med de omkringliggende institutioner. I år 2024 er fokus: matematisk opmærksomhed.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

”Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.”

Vi integrerer det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i vores pædagogiske læringsmiljø ved hjælp af bl.a. vores evaluering af børnenes læringsrum: var pladsen og ressourcerne planlagt hensigtsmæssigt? tid til forberedelse? sparring med fokus på læringsrum: hvilke værdier i eks. måltid? Skal læringsrum ændres i forhold til børnegrupperne? Børneperspektiv og børneinddragelse: hvad oplevede børnene og hvordan blev de inddraget? Er vi rollemodeller; vores tale/væremåde over for børnene?

Vi har en dynamisk indretning i læringsrum og er i en konstant kreativ proces, med kreativitet og deraf udstilling; tegninger, traditionelle pyntning samt laver indbydende lokaler. Hvert år har Rakterne et afgangprojekt som er synligt på vores parkeringsplads, derved bliver pladsen inddraget frem og tilbage til bilen. Eks. insekthotel eller kasser vedr. matematisk opmærksomhed med tal, måleforhold mm.

De seks læreplanstemaer

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Alsidig personlig udvikling

Sammenhæng: ”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Eksempler på **tiltag** som understøtter beskrevne læringsmiljø: Vi har øjenkontakt med børnene og skaber læringsrum, så alle i børnegrupperne uanset alder, kan udvikle sig inden for nærmeste udviklingszone ved eks. opbygge en gensidig tillid - en generel tro på, at barnet gør sit bedste samt støtter og guider i eks. garderoberne, hvor børnene får tid til selv at prøve af- og påklædning. Vi inddrager børneperspektiv i planlægning af aktiviteter eks. ved Rakterne, hvor 5 løbature udløser en tur, fællesspisning, skattejagt mm.

Hvor det er muligt og meningsfuldt opdeler vi børnene i grupper med færre børn eks. ture ud af huset, spisesituationer eller i garderoben ved Brumbasserne. Vi afholder samling på grupperne samt fællessamling hver fredag.

Eksempler på **tegn**: Børnene føler sig set og hørt ved eks. samling både på gruppen samt fælles og oplever en glæde og succes når det lykkedes med eks. af- og påklædning. Børnene oplever nærvær, fordybelse og tilknytning til alle, når det sker i grupper med færre børn.

Innovation: "Forsat opmærksomhed på at vedligeholde og udvikle støttesystemer for børn og voksne". Udviklingspunkt KIDS sept. 2024. Eks. børnenes komme/gå tavler i børnehaven samt synlighed af billeder af vinkevoksen.

Social udvikling

Sammenhæng: "Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m."

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Eksempler på **tiltag** som understøtter beskrevne læringsmiljø: Vi understøtter relationer på tværs af grupperne med årgangsdage, hvor eks. børn fra vuggestuen er sammen med de yngste børn fra børnehaven. Vi har eks. fokus på "hvad er en god ven" hvor børnene også får et medansvar i relationerne. Vi støtter og guider i eks. konflikthåndtering, hjælper dem med at sætte ord på samt at de mærker egne grænser og prøver, at se/forstå det fra andet barns oplevelser. Vi fremhæver børnene overfor hinanden, hvis det enkelte barn har svært ved at indgå i relation.

I leg, samling eller ved eks. gåture har vi fokus på sociale spilleregler, lytte til hinanden, turtagning, udvise respekt for hinanden.

Græshopperne har eks. haft emne om sociale spilleregler i "slåskultur".

Eksempler på **tegn**: Børnene udviser empati for hinanden og giver kram til hinanden. De hjælper når eks. noget skal åbnes i madpakkerne eller i af- og påklædning, henter hjælp hvis en er ked af det. Børnene oplever at de kan og bliver inviteret ind i legerelationer. Børnene har en følelse af, at det er ok at sige fra og have en mening.

Innovation: Ved vikardækning afprøver vi at personale, hvor det er muligt, omplaceres på grupperne, derved opbygges relationer blandt børn og voksne på tværs af grupperne, samt indsigt i hinandens børnegruppe og deraf pædagogisk planlægning.

Kommunikation og sprog

Sammenhæng: "Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn."

Pædagogiske **mål** for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Eksempler på **tiltag** som understøtter beskrevne læringsmiljø: Vi benævner og sætter ord på børnenes og de voksnes tiltag eks. generelle situationer samt det der sker omkring børnene. Vi inviterer til dialog både barn/voksen samt barn/barn og bruger et nuanceret sprogbrug. Vi har valgt at alle børnene sprogvurderes som 4-årig og ikke kun obligatorisk som 3-årig samt før skolestart.

Vi inddrager sprogunderstøttende værktøjer i dagligdagen i form af eks. billeder, fysiske genstande, spil, bøger, dialogisk læsning, rim og remser, sprogpøser, fjolle rim, lege med ordene mm. Vi lytter og giver tid til barnets tale og øver turtagning i samtalen.

Eksempler på **tegn**: Børnene danner rim på ting de ser på ture ud af huset eller visuelle billeder. Vi oplever at børnene leger med sproget. Børnene begynder at sætte ord på egne følelser, behov og handlinger samt får flere ord og sammensatte sætninger i deres sprogbrug. Børnene oplever en genkendelighed i eks. en historie eller sang til samling.

Innovation: "Forsat opmærksomhed på placering af leg/aktiviteter i forhold til at minimere evt. forstyrrelser". Udviklingspunkt KIDS sept. 2024. Eks. vores læseområde. Er det placeret det rigtige sted? Er der mulighed for ro og fordybelse samt tilbud af alderssvarende bøger, gældende både i vuggestuen og børnehaven? Vores pædagogstuderende vil i foråret 25 udvikle vores sprogum, med henblik på dette.

Krop, sanser og bevægelse

Sammenhæng: "Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relations dannelse udgår fra kroppen".

Pædagogiske **mål** for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Eksempler på **tiltag** som understøtter beskrevne læringsmiljø: Vores motorikvejleder har afsat ugentlig tid til at foretage motorisk screening samt træning med børn, hvor der er et behov. Vi undersøger kroppens muligheder med en positiv og legende tilgang. Når vi er på tur, forgår legen eks. på at balancere på en træstamme eller gå/løb i ujævnt terræn. Vi gør brug af eks. sanglege, fodbad, massage, yoga, diskolys, dans og eks. bliver Brumbassernes inventar ofte udskiftet med motoriske redskaber. Vi er ude i al slags vejr og børnene opfordres til at gynge, rutsje, cykle og mærke forskellige teksturer og temperaturer. Vi tilbyder både fin- grov og sansemotoriske aktiviteter. Hvis et barn har brug for eks. løb/ bruge kroppen i leg, finder vi det rette sted eller støtter og guider i brug af kroppen og kræfterne.

Eksempler på **tegn**: Vi oplever børnene tør udforske og udfordre sig selv eks. øver sig op ad trappen til rutsjebanen. Børnene udviser glæde ved fysisk aktivitet. Vi ser initiativrige, nysgerrige og interesserede børn, som udvikler kropslige kompetencer

Innovation: Fortsat fokus på at finde erstatning til andet sted eller redskab, hvis børnene udviser behov for eks. at løbe indenfor eller rulle rundt på stolene. Evt. planlægge ugentlig motoriktid, når hver gruppe har motorikrum til rådighed.

Etablere højbede med krydderurter - i børnehøjde.

Natur, udeliv og science

Sammenhæng: "Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur."

Pædagogiske **mål** for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Eksempler på **tiltag** som understøtter beskrevne læringsmiljø: Vi tillægger ikke naturen menneskelige egenskaber eks. en snegl er ikke en babysnegl, men der findes forskellige sneglearter og i forskellige størrelser. Vi har eks. biodynamiske hegn på legepladsen, hvor der kan udforskes forskellige dyr og planter. Vi er nysgerrig sammen med børnene og skaber læring; eks. en natsværmer kan ikke tåle vand på vingerne, derfor er en spand med blade bedre til opbevaring end en med vand. Vi gør brug af eks. natur- og strand bingo, bål, måleenheder, tal, ugentlig tur dag mm. En af vores pædagoger er tilknyttet alle børnegrupper med bl.a. fokus på udelivet og tilbyder børnene en bred vifte af forskellige aktiviteter.

Eksempler på **tegn**: vi oplever at børnene udvikler respekt og forståelse for naturen og glæden ved at være i den. Børnene tilegner sig forskellige erfaringer med natur, naturfænomener og miljø. Børnene viser en nysgerrighed og eksperimenterer med forskellige materiale i leg. Børnene tilegner sig en viden om eks. madens tilblivelse i køkkenhaven, samt ansvarlighed ved eks. brug af ild ved bålet eller div. redskaber; dolk, værktøj mm. Vi ser børnene får en begyndende forståelse for matematisk opmærksomhed; eks. høj/lav og tung/let mm.

Innovation: fortsat fokus og udvikling af zoner på legepladsen, med inddragelse af børnenes ønsker eks. større graveområde i nærheden af huset. Videre udvikling af rum i rum i zonerne, med brug af typiske indendørs legetøj. Inddrage udviklingspunkt fra KIDS sept. 2024 "Forsat opmærksomhed på placering af leg/aktiviteter i forhold til at minimere evt. forstyrrelser"

Kultur, æstetik og fællesskab

Sammenhæng: "Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden."

Pædagogiske **mål** for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Eksempler på **tiltag** som understøtter beskrevne læringsmiljø: Vi har årligt traditioner i institutionen eks. fastelavn, påske og jul og besøger eks. kirken året rundt. Vi synger eks. sange og snakker om hvilke kulturelle traditioner børnene har derhjemme. Vi er nysgerrige sammen med børnene på verden og vores omgivelser. Vi gør eks. brug af forskellige materiale og redskaber i kreative aktiviteter. Girafferne er eks. ved at kreere historien om rødhætte.

Eksempler på **tegn**: Børnene genkender traditioner og højtider samt de ritualer der er forbundet med det. Børnene viser glæde og interesse i det de laver og er nysgerrig over for hinanden.

Innovation: Vi er åbne for trends og tendenser i verden, hvilket afspejler den daglige pædagogiske praksis.

Evalueringsskultur

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringsskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres

Vi har følgende struktur i forhold til at planlægge, evaluere, udvikle og kvalificere vores pædagogiske læringsmiljø:

- Ugentligt teammøde på hver enkelt gruppe; skabelon for dagsorden udarbejdet med LEAN tankegang, hvor alle skabeloner til metoder er let tilgængelige.
- Månedligt fælles personalemøde; skabelon for dagsorden som sikrer både sparring, pæd. drøftelser, udvikling, evaluering og deraf ny viden samt generel info. Der er taget udgangspunkt i en dialogbaseret tilgang med fokus på meningskabelse i forhold til kerneopgaven.
- Metoder/dokumentation: **Planlægning:** Fokusseddel og ugeplan, som sendes til forældre via AULA. **Evaluering:** Ugebrev, GBLS; gjort, børneperspektiv, lært, smart. NAMTE; Ny viden/tiltag, afprøvning, mål, tegn, evaluering.
- Skabe reflektive rum: hvor vi deler viden, skaber ny viden og derved ny handling. Eks. i den daglige dialog – også med forældrene, sparring enten kollega/kollega eller leder/medarbejder, teammøder, p-møder, forældrerådsmøder, konsultative møder, forældresamtaler, TOPI møder, sprogvurderinger, sprogtrappen, ad hoc grupper ved. eks. planlægning på tværs i huset.

Vi afprøver fleksible former for mødedeltagelse, for den enkelte medarbejder, til møder, hvor det er muligt. Dette i form af TEAMS. Derudover afprøver vi "brug af tavle" til div. punkter til p-møder så det skaber effektivisering af sagsgang for nogle af punkterne. (Fra august 2024)

Arbejdet med trivselsvurderinger, sprogvurderinger, sprogtrappen og dialogprofil sikrer et systematisk og tilbagevendende fokus på alle børns trivsel, og en mulighed for som professionel at sætte ord på det "anede".

Vurderingerne skal ses som et forebyggende redskab, der sikrer, at alle børn "ses" og skaber overblik over børnegruppen. Vurderingerne understøtter det kollegiale og tværfaglige samarbejde og er en faglig ramme i samarbejdet med forældrene.

Det data der fremkommer af vurderingerne analyseres og mulige nye tiltag igangsættes i forhold til læringsmiljøet med baggrund i forskning.

Hver andet år er der KIDS tilsyn i hver afdeling. KIDS står for Kvalitetsudvikling i daginstitutioner. Det tager afsæt i forskningen om, hvad der udgør den mest fordelagtige pædagogiske kontekst, hvor børn har de bedste muligheder for at trives, udvikle sig og lære. I KIDS vurderes den pædagogiske kvalitet i børnenes udviklings- og læringsmuligheder i det pædagogiske miljø i daginstitutionen. KIDS er en observationsmetode der sætter fokus på 3 elementer der har betydning for pædagogisk kvalitet; Fysiske omgivelser, relationer, leg og aktivitet.

Vores evalueringskultur er med til løbende at evaluere og redigere læreplan. Periode for redigering vil blive noteret i læreplanen.